

Lausunto kuntalain esitysluonnoksesta

129/03.00/2014

Khall § 118

Valmistelija: kunnanjohtaja

Kuntalain kokonaisuudistuksen tavoitteena on uudistaa kuntalaki siten, että siinä otetaan huomioon kuntien muuttuvasta toimintaympäristöstä ja uusista kuntahallinnon rakenteista aiheutuvat muutostarpeet. Uusi kuntalaki korvaisi vuoden 1995 kuntalain. Kuntalaki olisi edelleen kunnan hallintoa, päätöksentekomenettelyä ja taloutta koskeva yleislaki. Uudistuksella pyritään vähentämään erityislainsäädännön tarvetta.

Valtiovarainministeriö asetti heinäkuussa 2012 kuntalain kokonaisuudistuksen valmistelua varten parlamentaarisen seurantaryhmän, työvaliokunnan ja neljä valmistelujaostoa: toimielimet ja johtaminen-, demokratia-, talous- sekä kunnat ja markkinat -jaostot. Työvaliokunta on vastannut lainvalmistelusta ja koordinoanut valmistelujaostojen työtä. Jaostot ovat kartoittaneet syksyllä 2013 sähköisellä kyselyllä kuntien näkemyksiä ja kannanottoja valmisteltavasta kuntalaista.

Hallituksen esitysluonnos on valmisteltu jaostojen työn pohjalta. Luonnos hallituksen esitykseksi on saatavilla valtiovarainministeriön www.sivuilla osoitteessa www.kuntauudistus.fi.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoja uuden kuntalain luonnoksesta hallituksen esitykseksi viimeistään 26.8.2014 mennessä sähköpostitse osoitteeseen valtiovarainministerio@vm.fi.

Lausunnoissa toivotaan käytettävän alla olevaa otsikointia tai erittelemään esitetyt huomiot luku- tai pykäläkohtaisesti.

Lisätietoja: kunnanjohtaja Lauri Inna, puh. 0400 379 388.

Esittelijä:

Kunnanhallitus esittää lausuntonaan seuraavaa:

Kuntalain uudistus on laaja kokonaisuus, joka tulee muuttamaan kuntien työskentelyä ja tehtävien hoitoa sekä myös päätöksentekoa suuresti. Uudistuksen merkittävyyden lisäksi on otettava huomioon, että Suomessa on edelleen laaja kirjo hyvin erilaisia ja erikokoisia kuntia ja kaupunkeja. Edellä mainitut seikat huomioon ottaen Punkalaitumen kunnan ei ole tarkoituksenmukaista lausua läheskään kaikista muutoksen alla olevista kuntalain asiakohdista. Lausunnossa on pyritty tarkoituksenmukaisesti ottamaan kantaa niihin asiakohtiin, jotka mahdollisesti vaikuttavat pienen kunnan tilanteeseen ja tulevaisuuteen.

Yleisellä tasolla voidaan todeta, että kuntien toimintaympäristön muutos sitten 2000-luvun alun on ollut suuri, mikä antaa perusteet myös kuntalain uudistamiselle. Toimintaympäristön muutokset sekä sitä myötä kuntien rakenteellinen muutos on aiheuttanut sen, että kuntiin ja ennen kaikkea kuntakonserneihin on rakentunut jopa taloudellisesti epäterveitä rakenteita. Tämän vuoksi myös konsernirakenteiden taloudellinen vertailu ja arviointi tulee jatkossa sisältyä kuntalakiin perustuvaksi esityksen mukaisesti.

Kunnan toiminnan käsite (6 §) on kirjattu lakiesitykseen selkeästi ja kattavasti. Kunnan tehtävä, järjestämisvastuu ja palveluiden tuottaminen (7-9 §) on kirjattu siten, että se korostaa järjestämisvastuussa olevan tahon roolia suhteessa rahoittajaan eli peruskuntaan. Kuntayhtymien palveluiden tarpeen, laadun ja määrän määrittelemisessä tulisi olla keskeinen rooli myös peruskunnalla, koska se on rahoitusvastuussa palveluista.

Kuntavaalien ajankohdan muuttaminen (15 §) vaikuttaa luonnollisesti valtuuston strategiatyöhön, jota tehdään talousarvioraamien puitteissa uusien valtuutettujen osalta. Tilanne antaa luottamusjohdolle paremman vaikutusmahdollisuuden kuin nykyinen malli, jossa valtuustokauden ensimmäinen vuosi on sidottu jo hyväksytyyn talousarvioon.

Valtuuston kokoa koskeva sääntely (16 §) johtaa tilanteeseen, jossa pienten kuntien valtuustojen koko pienenee merkittävästi. Vaikutus on suuri näiden kuntien poliittiseen kulttuuriin ja kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien toteutumiseen käytännössä, joten kirjaus voi merkitä sitä, että useat pienet kunnat käyttävät ainakin siirtymäaikana mahdollisuutta päättää itse valtuutettujen lukumäärästä.

Kuntalaisten osallistumismahdollisuuksien vahvistaminen on tärkeä osa kunnan toimintaa etenkin tilanteissa, joissa kuntakoot suurenevät. Kuitenkaan nuorisovaltuuston järjestämistä ei tulisi määrätä pakolliseksi. Sen sijaan velvoite siitä, että kunnat selvittävät valtuustokausittain nuorten halukkuuden osallistua nuorisovaltuuston toimintaan sekä kunnan päätöksentekoon, tulisi kirjata lakiin.

Kunnan toimielinorganisaation eri mallit (31 - 37 §) saattavat johtaa siihen, että kunnat kehittävät toimielinorganisaatioitaan hyvin eri suuntiin, mikä vaikeuttaa kuntien toiminnan keskinäistä vertailua. Vaikuttaa myös siltä, että siinä missä pienet kunnat ovat viime vuosina tiivistäneet toimielinorganisaatioitaan, kuntalaki ohjaa isoja kuntaliitoskaupunkeja laajentamaan toimielinten valikoimaa. Kuntien hallinnon tehostamistarve on ilmeinen jokaisesta näkökulmasta ja uusien toimielinten perustaminen vain siksi, että sillä pehmennettäisiin kuntaliitosten tuomaa vaikuttamismahdollisuuksien todellista vähenemistä pienissä kunnissa, ei ole tarkoituksenmukaista. Sen sijaan valtuuston roolia tulee korostaa entisestään myös konserniohjauksen keskeisten päätösten tekijänä, jotta luottamusjohdolla säilyy aito

mahdollisuus vaikuttaa ja ohjata kunnan toimintaa. Hallituksen, lautakuntien ja valiokuntien nimeäminen viimeistään kesäkuussa valtuustokauden alettua on perusteltua kunnan toiminnan kannalta.

Kirjaus kuntastrategian laatimisesta ja tarkastamisesta on perusteltu (39 §). Nykyisin muutostahti on varsin nopeaa ja strategian päivittäminen vähintäänkin valtuustokausittain on perusteltua.

Kunnan johtaminen on kirjattu esitykseen ymmärrettävästi siltä osin, kun valtuuston, kunnanhallituksen, kunnanhallituksen puheenjohtajan sekä kunnanjohtajan tehtäviä on perusteltua erotella laissa (40 - 41 §). Säännös, jonka mukaan kunnanhallituksen puheenjohtaja johtaa hallituksen työskentelyn poliittista valmistelua, on varmasti poliittisen ja ammatillisen johtamisen kannalta selkiyttävää. Kuitenkaan säännös ei yksityiskohtaisesti kuvaa kunnanhallituksen puheenjohtajan tehtäviä, vaan antaa mahdollisuuden järjestää nämä hallintosäännössä. Kuten lain selvitysosassa on todettu, johtaminen on erilaista eri kunnissa, joten kunnilla tulee olla oikeus sopia yksityiskohtaisesti johtamisen roolit, käytännöt ja tehtävät omien tarpeidensa ja johtamiskulttuuriensa mukaisesti.

Kunnanjohtajan johtajasopimus (43 §) on perusteltu ja ollut jo pitkään myös Kuntaliiton suositusten mukainen menettely.

Kuntien yhteistoimintaa koskeva luku 8 on selkeä ja antaa riittävät perusteet kuntien yhteisten toimielinten, kuntayhtymien sekä yhteisten virkojen perustamiselle ja purkamiselle. Kirjaus kuntien ja kuntayhtymien suhteesta hankintalainsäädäntöön tilanteessa, jossa kunta ohjaa palvelun järjestämisen tai tuottamisen kuntayhtymälle on tarpeellinen.

Luottamushenkilöiden vaalikelpoisuuden osalta kirjaus (74 §), ettei henkilö, joka on kunnanhallituksen tehtäväalueella toimivan tai kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön työntekijä ole vaalikelpoinen, voi asettaa turhia rajoituksia hallitusten jäsenten nimeämiselle pienemmissä kunnissa.

Päätös:

Kunnanhallitus hyväksyi esittelijän esityksen.

Asianmukaisesti allekirjoitetusta ja tarkastetusta pöytäkirjasta kirjoitetun otteen oikeaksi todistaa:

Punkalaitumen kunnassa 25.8.2014

Oili Mölsä
Oili Mölsä
pöytäkirjanpitäjä

